

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Karonen, Petri

Title: Kauppaneuvos Juho Mononen (1888–1962)

Year: 2017

Version: Accepted version (Final draft)

Copyright: © 2017 Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Karonen, P. (2017). Kauppaneuvos Juho Mononen (1888–1962). In I. Nummela, T. Möttönen, & R. Valjus (Eds.), *Suomen talouselämän vaikuttajat*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. *Studia biographica*, 8. <http://www.kansallisbiografia.fi/talousvaikuttajat/henkilo/515>

Kauppaneuvos Juho Mononen (1888–1962)

Mono Oy:n toimitusjohtaja, Oy J. Monosen toimitusjohtaja

Jussi Monosen tie kauppaneuvokseksi oli perinteinen "rääsystä rikkauksiin" -tarina. Hän aloitti kauppapulaisena Joensuussa ja eteni myynti- ja myyntiedustajatehtäviin, kunnes aloitti oman liiketoiminnan 1921 Lahdessa. Kenkäkauppiasta hän jatkoi kenkäteollisuuteen perustamalla yhtiön, josta tuli 1943 Mono Oy. Siitä alkoi pitkään jatkunut menestyksellinen hiihto- ja urheilujalkineiden valmistaminen, ja yhtiön nimestä tuli hiihtokenkien yleisnimitys.

Jussi Mononen oli nuoresta pitäen erilaisissa kauppapulaisten tehtävissä, ensin Joensuussa eräässä rautakaupassa ja sen jälkeen samankaltaisissa myynti- ja myyntiedustajatehtävissä pääsääntöisesti Lahdessa vuodesta 1906 alkaen. Ensimmäisen maailmansodan aikana hän kokeili jo alle 25-vuotiaana myös itsenäisen kauppiaan uraa maaseudulla, mutta palasi 1919 Lahteen tamperelaisen Hyppösen Kenkätehdas Oy:n edustajaksi. Hän ei kuitenkaan viihtynyt tässä työssä paria vuotta pidempään, vaan perusti 1921 edelleen 2010-luvulla toiminnassa olevan kenkien tukku- ja vähittäiskauppaan erikoistuneen Oy J. Monosen Lahteen. Viiden vuoden päästä tämä lahtelaisen kenkäteollisuuden uranuurtaja perusti Lahden Saapas- ja Lapikasteollisuus Oy:n, jonka nimi muutettiin 1943 Mono Oy:ksi. Siitä alkoi menestyksellinen hiihto- ja urheilujalkineiden valmistaminen, sillä tuotenimeksi 1932 tulleesta mono-sanasta tuli hiihtokenkien yleisnimitys. Yhtiö teki myös suksisiteitä ja -voiteita. Tehtaalla oli tavallisimmin vajaat 200 työntekijää.

Monosen tuotteet tunnettiin hyvästä laadustaan ja tehtaan omistaja rehellisistä liikeperiaatteistaan sekä alaisten hyvästä huolenpidosta. Mononen kuului näin viimeisiin vanhan kaartin patruunoihin, joiden toimintaperiaatteisiin kuului myös yleishyödyllisiin tarkoituksiin tehdyt lahjoitukset ja sivistyksen vaaliminen. Toisen maailmansodan aikana ja heti sen jälkeen Mononen antoi sotaorvoille ja muille sodista kärsimään joutuneille huomattavia rahalahjoituksia Kansanapu-keräyksen, Sotakummirahaston sekä erityisesti Liperin sotaorvoille tarkoitetun avustuksen kautta, yhteensä lähes kolmen miljoonan markan arvosta. Mononen tuki samaan aikaan miljoonan markan lahjoituksella Liikesivistysrahaston toimintaa. Nämä lahjoitukset kuuluivat aikanaan suurimpiin yksityisten henkilöiden tekemiin avustuksiin.

Kenkäteollisuus oli vain yksi 1945 kauppaneuvoksen arvonimen saaneen Monosen elinkeinotoiminnan haara, sillä hän omisti tai oli vähintään pääosakkaana useissa kenkäkaupoissa Joensuussa ja Kajaanissa. Lisäksi hän oli pitkään osakkaana Pieksämäellä toimineessa myllykonetehtaassa. Jo vuodesta 1931 hän omisti Lahdessa asunto-osakeyhtiön ja sittemmin Helsingissä Oy Kansakoulukatu No 8:n sekä Kirjapaino- ja Kustannus Oy Liikkeen.

Jussi Mononen kävi lukuisilla liike- ja opintomatkoilla Venäjällä 1914–1917 sekä Pohjois-, Keski- ja Itä-Euroopan maissa ensimmäisen maailmansodan jälkeen.

Mono Oy joutui 1950-luvulla kilpailemaan ankarasti kotimaisten ja ulkomaisten tehtaiden kanssa, minkä vuoksi yhtiön kannattavuus ei enää 1950-luvun lopulla ollut kovin hyvä. Monosen kauden jälkeen yhtiö koki vielä viimeiset huippuhetkensä 1980-luvun puolimaissa, kun monille suomalaisille yrityksille tuottoisa Neuvostoliiton kauppa eli viimeisiä huippuaikojaan. Viimein 1990-luvun alussa kenkätehdas lopetti toimintansa, mutta yhtiö jatkoi edelleen.

Juhana Mononen, Juho, Jussi S 11.4.1888 Liperi, K 24.1.1962 Lahti. V maanviljelijä Heikki Mononen ja Loviisa Lovikainen. P 1913– Sirkka Heinonen.

URA. Kansakoulu. Opintomatkoja Venäjällä 1914–1917, Ruotsiin, Norjaan, Tanskaan, Saksaan, Hollantiin, Belgiaan, Ranskaan, Italiaan 1919–1939.

Rauta-Aittan kauppa-apulainen Joensuussa 1903–1906; K. E. Mäkelän rautakaupan kauppa-apulainen Lahdessa 1906–1910; Kyläkallio ja Kump:n tukkuliikkeen myyjä, matkustaja 1910–1912; G. Fagerholmin kangaskaupan palveluksessa 1912–1913; kauppias Padasjoella 1913; J. O. Koskisen Tukku liikkeen myyjä, matkustaja Lahdessa 1913–1914; kauppias Riihimäellä 1914–1916; K. Paasio ja Kump:n tukkuliikkeen osakas Lahdessa 1916–1939; Hyppösen Kenkätehdas Oy:n (Tampere) edustaja Lahdessa 1919–1921; Oy J. Monosen perustajaosakas, toimitusjohtaja, johtokunnan pj. 1921–; Lahden Saapas- ja Lapikasteollisuus Oy:n vsta 1943 Mono Oy:n perustajaosakas, toimitusjohtaja, johtokunnan pj. 1926–.

Oy Aleksanterinkatu 5:n sittemmin Kiinteistö Oy Monokulman pääosakas, hallituksen pj. 1931–; Kenkäkauppa O. V. Turunen Oy:n (Joensuu) pääosakas, johtokunnan pj. 1932–; Leskisen Kenkäkauppayhtiön (Kajaani) pääosakas 1941–1952; Puupohja Mononen ja K:neiden perustajaosakas 1942–1957; Kirjapaino- ja Kustannus Oy Liikkeen vsta 1952 Kirjamoto Oy:n pääosakas, johtokunnan pj. 1943–; Oy Kansakoulukatu No 8:n (Helsinki) pääosakas, johtokunnan pj. 1943–; Heinosen kenkäkaupan osakas Kajaanissa; myllykonetehtaan osakas Pieksämäellä.

Jäsenyydet: Lahden Seurahuone Oy:n johtokunta 1945–, pj. 1950–.

Suomen Kenkäkauppiain Liiton perustajia, hallitus 1926–1934, 1946–; Suomen ulkomaankauppaliiton hallintoneuvosto 1945–; Lahden liikeapulaisyhdistyksen johtokunta, pj.; Lahden liikemiesyhdistyksen johtokunta; Lahden Kauppaklubin johtokunta; Lahden Työnantajayhdistyksen johtokunta; Lahden Teollisuusseuran johtokunta; Lahden Työnantajayhdistyksen johtokunta; Puuvalmisteiden Vientiyhdistyksen johtokunta; Lahden kauppakamari.

Kauppakorkeakoulun valtuuskunta 1950–.

Lahden kauppakoulun perustajia, johtokunta; Lahden tyttölyseon johtokunta; Lahden tyttölyseon kannatusyhdistyksen johtokunta; Lahden orkesteriseuran johtokunta; Lahden Pohjola-Nordenin johtokunta.

Sirkka ja Jussi Monosen Säätiön hallituksen pj. 1956–.

Kunnianosoitukset: Kauppaneuvos 1945. Suomen Leijonan K; Vapaudenristin am.; Suomen Punaisen Ristin hop. am. Lahden Taideyhdistyksen kunniajäsen 1939; Liikesivistysrahaston kunniajäsen 1945.

JUSSI MONOSEN MUKAAN NIMETTY. Kauppaneuvos J. Monosen rahasto 1943, Liikesivistysrahasto.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS. 78/20 ADVK 1943. Brages Pressarkiv, Helsinki; Päivälehdien arkisto, Helsinki. Aimo Halila, Lahden historia. 1958; Lahden historia. 1980: Erkki Pihkala, Lahden talouselämä; Allan Tiitta, Kari Asp, 90 vuotta Suomen liike-elämän asialla: Liikesivistysrahasto 1919–2009. 2009; Teppo Vihola, Lahden historia 3: Lahden talouselämän historia. 1996.